CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

PESEL

Miejsce na naklejkę.
Sprawdź, czy kod na naklejce to **E-100**.
Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

Egzamin maturalny ***Formuła 2015***

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

Poziom rozszerzony

Symbol arkusza
EWOP-R0-**100**-2606

DATA: **8 czerwca 2026 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **9:00**

CZAS TRWANIA: **180 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **60**

Przed rozpoczęciem pracy z arkuszem egzaminacyjnym

1. Sprawdź, czy nauczyciel przekazał Ci **właściwy arkusz egzaminacyjny**, tj. arkusz we **właściwej formule**, z **właściwego przedmiotu** na **właściwym poziomie**.
2. Jeżeli przekazano Ci **niewłaściwy** arkusz – natychmiast zgłoś to nauczycielowi. Nie rozrywaj banderol.
3. Jeżeli przekazano Ci **właściwy** arkusz – rozerwij banderole po otrzymaniu takiego polecenia od nauczyciela. Zapoznaj się z instrukcją na stronie 2.

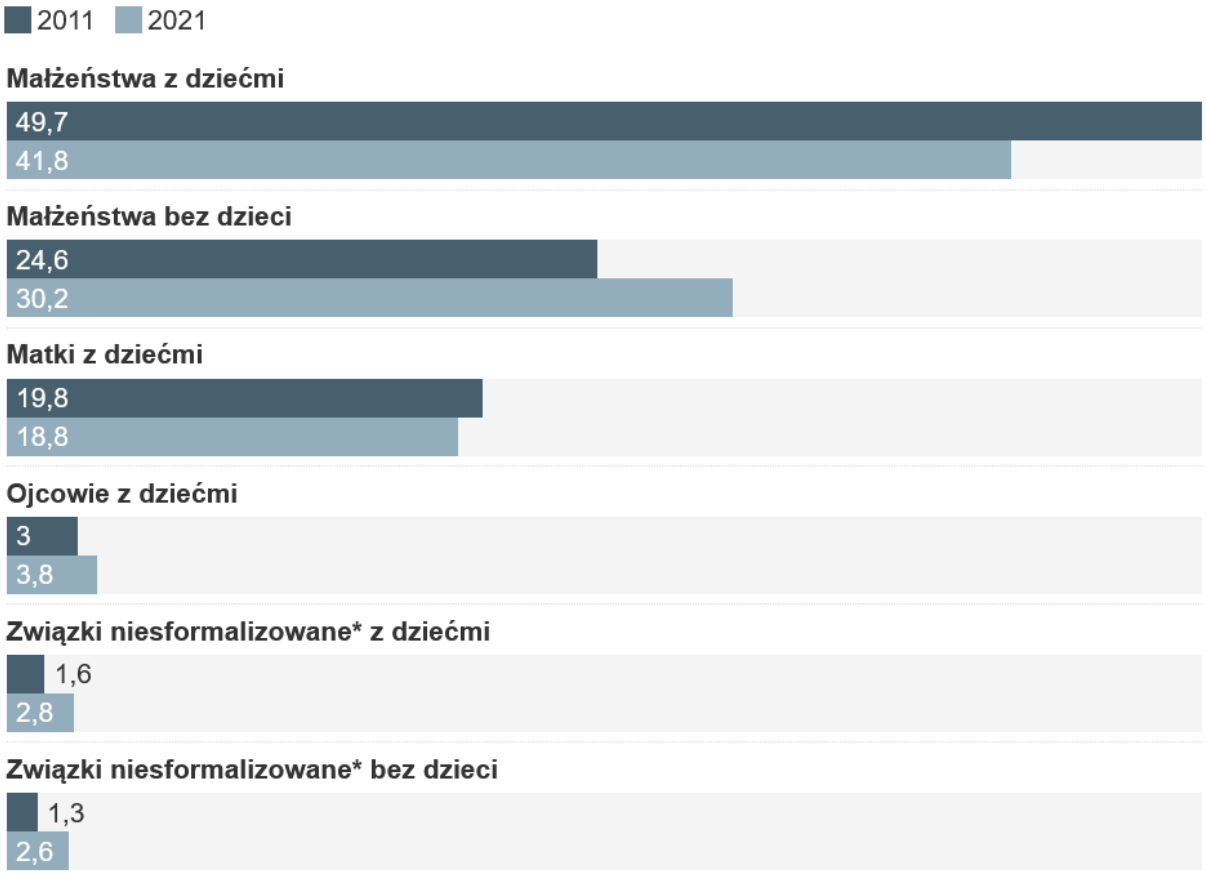
Układ graficzny
© CKE 2022

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 27 stron (zadania 1–22).
   Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na pierwszej stronie arkusza oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL
   i przyklej naklejkę z kodem.
3. Rozwiązania i odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
7. Możesz korzystać z kalkulatora prostego.

Zadanie 1. (0–1)

Wykres. Typy rodzin w Polsce (wg spisów powszechnych z 2011 i 2021 r.; dane w %)

* W spisie z 2011 r. ta kategoria była określona jako partnerzy (odpowiednio z dziećmi lub bez dzieci).

biqdata.wyborcza.pl

Sformułuj – z przytoczeniem właściwych danych z wykresu – dwa argumenty do opinii: *W latach 2011–2021 zwiększył się odsetek rodzin <u>niemieszczących się</u> w kategorii tradycyjnego modelu rodziny*.

- .....

.....

.....

- .....

.....

.....

Zadanie 2.

Tabela. Ludność (w wieku 13 lat i więcej) według poziomu wykształcenia w 2011 r. i w 2021 r.

Wyszczególnienie	2011		2021		
	w tys.	w %	w tys.	w %	2011=100
Ogółem	33505,3	100,0	32883,4	100,0	98,1
Wyższe	5735,6	17,1	7612,3	23,1	132,7
w tym z tytułem magistra, magistra inżyniera lub równorzędnym	3990,4	11,9	5489,0	16,7	137,6
Średnie	10531,3	31,4	10644,3	32,4	101,1
w tym średnie zawodowe	5761,9	17,2	5989,8	18,2	104,0
Zasadnicze zawodowe/branżowe	7260,8	21,7	6429,2	19,6	88,5
Gimnazjalne	1650,9	4,9	1021,6	3,1	61,9
Podstawowe ukończone	6133,7	18,3	3860,0	11,7	62,9
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	457,0	1,4	689,8	2,1	151,0

Ludność według cech społecznych – wyniki wstępne NSP 2021. *Informacje sygnalne*, stat.gov.pl

Tekst. O jednym z typów społeczeństwa współczesnego

Bardzo często kompetencje użytkownika są niewystarczające do określenia znaczenia i prawdziwości informacji, a ocena ta ma kluczowe znaczenie w podejmowaniu decyzji o jej wykorzystaniu. Szczególnie ważne jest rozwijanie umiejętności selekcji […], zarówno na poziomie jednostki czy grupy, jak i społeczeństwa. W sprawnym funkcjonowaniu [w tym społeczeństwie] istotne znaczenie ma zatem edukacja na wszystkich poziomach, kształtująca kompetencje i przygotowująca młodego człowieka do skutecznego wykorzystywania informacji, pogłębiania wiedzy i kształcenia ustawicznego. Podnoszenie jakości kapitału ludzkiego dokonujące się w wyniku kształcenia na wszystkich poziomach edukacji jest ważnym czynnikiem zabezpieczającym przed wykluczeniem […].

M. Borowiec, *Rola edukacji w kształtowaniu społeczeństwa* […], „Przedsiębiorczość – Edukacja” 2009, nr 5, s. 39.

Zadanie 2.1. (0–1)

Wyjaśnij, z czego wynika różnica (widoczna w tabeli) między liczbą osób mających wykształcenie wyższe a liczbą osób z tytułem magistra, magistra inżyniera lub równorzędnym.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 2.2. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Dane z tabeli są wystarczające do stwierdzenia, że w 2021 roku więcej niż połowa osób (spośród tych, których dotyczy tabela) legitymowała się świadectwem maturalnym (lub świadectwem dojrzałości).	**P**	**F**
Wśród tych, których dotyczy tabela, udział osób z wykształceniem co najmniej średnim wzrósł w latach 2011–2021 o 7 punktów procentowych.	**P**	**F**

Zadanie 2.3. (0–1)

Sformułuj argument do opinii: *Zmiany w strukturze wykształcenia ludności w latach 2011–2021 sprzyjają rozwojowi w Polsce typu społeczeństwa opisanego w tekście*.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 2.4. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Typ społeczeństwa współczesnego opisany w tekście to społeczeństwo

A. otwarte.

B. masowe.

C. informacyjne.

D. konsumpcyjne.

Zadanie 3. (0–1)

O jednym ze zjawisk ekonomicznych

W 2008 roku zdezorientowani mieszkańcy Zimbabwe przecierali oczy ze zdumienia. Na zakupy chodziło się z torbami pieniędzy. Na początku roku najwyższym banknotem w obiegu było 200 000 dolarów. Rachunki były proste i przejrzyste. Na zakupy nie wydawało się więcej niż milion dolarów. W kolejnych miesiącach [pojawiły] się banknoty 500 000 dolarowe, a kilka tygodni później 750 000 dolarowe.

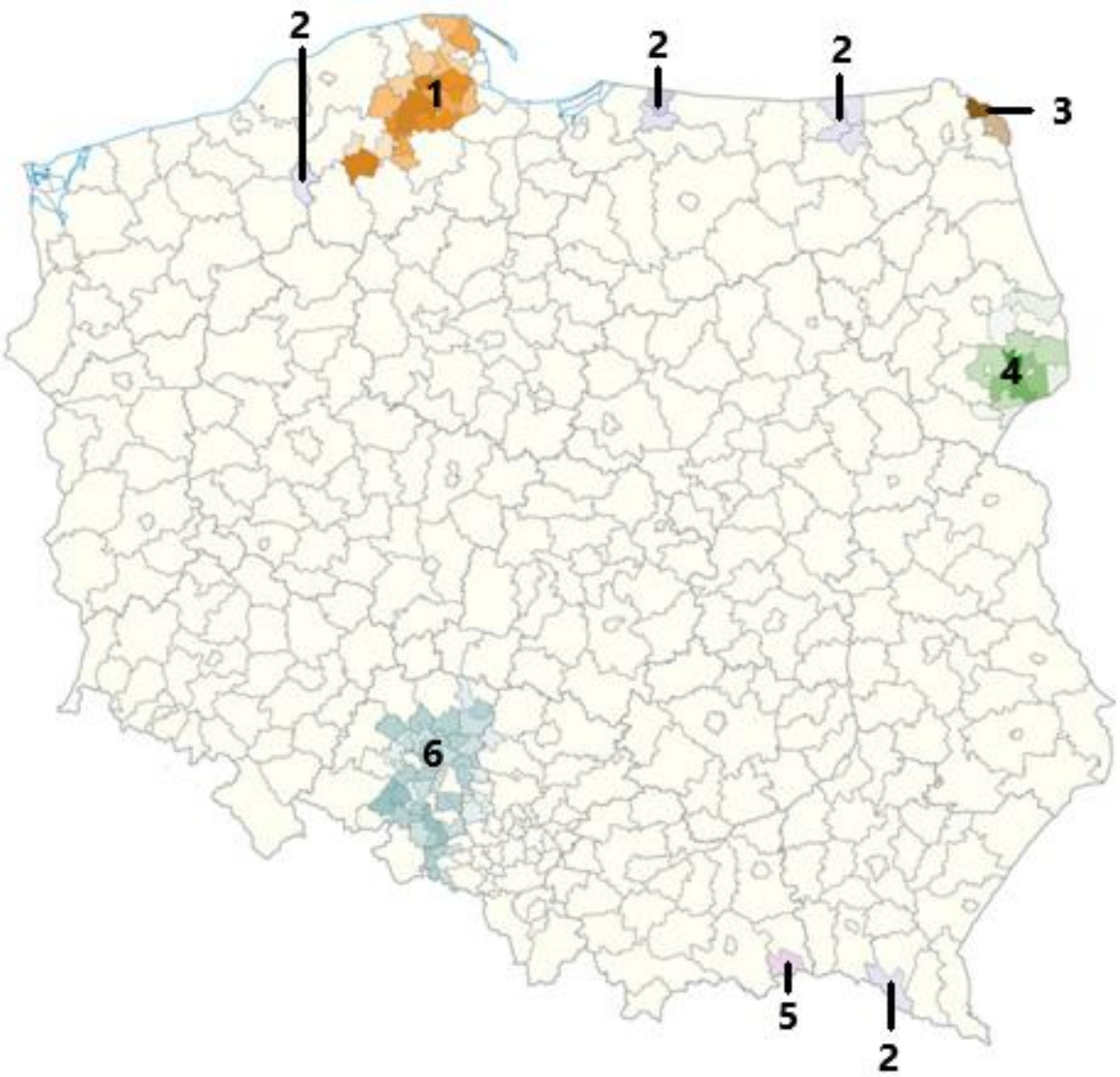
www.henhen.pl

Podaj nazwę zjawiska ekonomicznego, którego dotyczy tekst.

.....

Zadanie 4.

Mapa administracyjna Polski. Gminy, w których min. 10% osób identyfikowało się z grupami mniejszościowymi o uregulowanym statusie prawnym (wg spisu powszechnego z 2011 r.)

Na podstawie: atlas2022.uw.edu.pl

O mniejszościach narodowych w Polsce

Opis A. Jest to najliczniejsza mniejszość narodowa w Polsce, a największe odsetki osób należących do tej mniejszości (w stosunku do ogółu ludności) zamieszkują w powiatach strzeleckim i opolskim. W Sejmie RP – poza obecną kadencją – zawsze zasiadał minimum jeden przedstawiciel wybrany z listy komitetu wyborczego tej mniejszości. Są w większości katolikami (obrządek łaciński). Ich język należy do rodziny indoeuropejskiej.

Opis B. W wyniku przeprowadzonej w 1947 r. przez ówczesne władze komunistyczne akcji „Wisła” niemal wszyscy przedstawiciele tej mniejszości zostali przesiedleni na ziemie Polski uzyskane w wyniku II wojny światowej. Obecnie największy odsetek tej mniejszości narodowej (w stosunku do ogółu ludności) zamieszkuje w powiecie bartoszyckim. Są w większości wyznawcami Kościoła Greckokatolickiego w Polsce. Ich język należy do grupy języków słowiańskich.

Opis C. Największe skupisko osób należących do tej mniejszości narodowej znajduje się na terenie powiatu sejneńskiego, przy tym w jednej z jego gmin (Puńsk) stanowią większość mieszkańców. Są w większości katolikami (obrządek łaciński). Komunikują się swoim językiem należącym do języków bałtyckich.

Na podstawie: www.gov.pl

Zadanie 4.1. (0–2)

Uzupełnij tabelę. Do każdego opisu grupy mniejszościowej dopisz jej nazwę i numer, którym oznaczono na mapie obszar/obszary jej zwartego zamieszkiwania.

	Nazwa mniejszości	Numer na mapie
Opis A.		
Opis B.		
Opis C.		

Zadanie 4.2. (0–1)

Rozstrzygnij, czy mniejszość narodowa z opisu A. to jedyna mniejszość mająca prawo utworzyć komitet wyborczy, którego nie obowiązuje klauzula zaporowa w wyborach do Sejmu RP. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do obowiązujących uregulowań prawnych.

Rozstrzygnięcie – ……

Uzasadnienie – .....

.....

.....

Zadanie 5. (0–1)

O jednym z pojęć społecznych

W […] klasycznym ujęciu […] wyróżniono […] trzy typy czyste: zaściankową (parafialną), podporządkowania (poddańczą), uczestnictwa. W ujęciu tym ważny jest stosunek jednostki do […]: systemu jako całości, obiektów inicjujących, obiektów wynikowych oraz własnej roli w systemie. Nieznajomość trzech pierwszych podzakresów i idące za tym przekonanie o braku wpływu jednostki na system charakteryzować ma przedstawicieli [pierwszego typu]. Na przeciwnym biegunie znajdują się z kolei reprezentanci [typu trzeciego]. Podporządkowanie zaś oznacza względną znajomość systemu jako całości i obiektów wynikowych przy jednoczesnym braku identyfikacji obiektów inicjujących oraz przekonaniu o braku własnego wpływu na system polityczny.

W. Jakubowski, P. Załęski, Ł. Zamęcki, *Nauki o polityce. Zarys koncepcji dyscypliny*, Pułtusk 2013, s. 283–284.

Podaj nazwę zjawiska społecznego, którego typy przedstawiono w tekście.

.....

Zadanie 6.

Tekst. O założeniu i celach fundacji

Fundacja „Rak'n'Roll. Wygraj Życie!" została założona w 2009 roku. Jej założycielka, po swoich doświadczeniach z chorobą onkologiczną, chciała pomóc innym chorym w podobnej sytuacji. Dzisiaj Rak'n'Roll pomaga kobietom i mężczyznom chorym na raka i ich bliskim.

Na podstawie: www.raknroll.pl

Przepisy prawne z ustawy *Prawo o stowarzyszeniach*

Art. 3.1. Prawo tworzenia stowarzyszeń przysługuje obywatelom polskim mającym pełną zdolność do czynności prawnych i niepozbawionym praw publicznych.
Art. 9. Osoby w liczbie co najmniej siedmiu, zamierzające założyć stowarzyszenie, uchwalają statut stowarzyszenia oraz wybierają komitet założycielski albo władze stowarzyszenia.

Dz.U. 1989, nr 20, poz. 104, z późn. zm. (stan prawny na 22 kwietnia 2026 r.).

Zadanie 6.1. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Z tekstu wynika, że założycielka fundacji kierowała się potrzebą

A. uznania.

B. altruizmu.

C. osiągnięć.

D. aprobaty społecznej.

Zadanie 6.2. (0–1)

Wyjaśnij, na czym polega różnica w zakresie zakładania w Rzeczypospolitej Polskiej obu typów organizacji, których dotyczą materiały (tekst i przepisy).

.....

.....

.....

.....

Zadanie 7.

Tekst 1. O projekcie robotycznym

To jest nasza wielka inwestycja w przyszłość – tak o nowym projekcie robotycznym mówił podczas wtorkowej konferencji marszałek Władysław Ortyl. Chodzi o projekt pod nazwą „RaP STEAM – robotyka i programowanie w szkołach podstawowych z terenu województwa podkarpackiego". Będzie on realizowany dzięki unijnemu wsparciu i ma zrewolucjonizować cyfrowo podkarpackie szkoły podstawowe. Nabór wniosków rozpocznie się już 8 maja!

W związku z tym marszałek województwa Władysław Ortyl i wojewoda podkarpacki Ewa Leniart podpisali list intencyjny. […] W podpisaniu uczestniczyły również: Małgorzata Rauch – Podkarpacki Kurator Oświaty oraz Krystyna Wróblewska – dyrektor Podkarpackiego Zespołu Placówek Wojewódzkich.
W ramach tej współpracy realizowany będzie, ujęty w programie regionalnym Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027 (FEP 2021–2027), projekt o znaczeniu strategicznym, którego celem jest rozwój robotyki edukacyjnej i nauki programowania w szkołach podstawowych z terenu województwa podkarpackiego.

www.podkarpackie.pl

Tekst 2. O Podkarpackim Centrum Integracji Cudzoziemców

Marszałek Władysław Ortyl przypomniał o inicjatywie Sejmiku Województwa Podkarpackiego, jaką jest Podkarpackie Centrum Integracji Cudzoziemców.
Celem centrum jest aktywizacja Ukraińców, którzy przybyli na Podkarpacie po wybuchu wojny, czyli po 24 lutego. Projekt ma być sfinansowany w 85% ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014–2020, a w 15% z budżetu województwa. Całkowita wartość projektu wyniesie ok. 30 mln złotych. Dofinansowanie unijne to 25,5 mln złotych, a wkład województwa to ok. 4,5 mln złotych.

rzeszow.uw.gov.pl

Zadanie 7.1. (0–1)

Do każdego z wymienionych określeń dopisz nazwę właściwego organu. Odpowiedzi wybierz spośród nazw organów występujących w tekstach.

Organ stanowiący samorządu województwa – .....

Przedstawiciel Rady Ministrów RP w województwie – .....

Zadanie 7.2. (0–1)

Sformułuj argument do opinii: *Programy, których dotyczą teksty, długofalowo mogą przyczynić się do zmniejszenia bezrobocia*.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 7.3. (0–1)

Sformułuj argument do opinii: *Zasoby finansowe województwa mogą stanowić barierę w wykorzystaniu środków Unii Europejskiej*.

.....

.....

.....

Zadanie 8. (0–1)

Rysunek satyryczny

www.polityka.pl

Wyjaśnij sens rysunku satyrycznego, odnosząc się do pojęcia *wolne media*.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 9.

O jednej z form demokracji

Na głównym placu w [kantonie] Appenzell przybywa ludzi. [M]istrz ceremonii wraz ze świtą wchodzi na scenę i rozpoczyna przemowę. Wita zebranych, przypomina o demokratycznej tradycji, przedstawia program dnia i otwiera obrady. Na mównicę zaczynają wdrapywać się pierwsi ochotnicy. Dyskutowane dzisiaj tematy to remont hali sportowej, sprawa kredytu na budowę nowego ambulatorium szpitala, zmiany w ustawie o szkolnictwie i nadanie obcokrajowcom prawa głosu na szczeblu gminy. Co chwilę w górę idą tysiące rąk.

A. Kamińska, […] *Podróż przez kraj* […], Poznań 2021, s. 233–237.

Zadanie 9.1. (0–2)

Uzupełnij tekst. Podaj nazwy: państwa (1.), formy (instytucji) demokracji (2.) i rodzaju demokracji (3.).

Przedstawione w tekście wydarzenie miało miejsce w (1.) ……..…… . Został opisany w nim przebieg zebrania określanego jako (2.) ……..…..…… . Jest ono przykładem demokracji (3.) …… .

Zadanie 9.2. (0–1)

Sformułuj zaletę i wadę – opisanej w tekście – formy (instytucji) demokracji.

Zaleta – .....

.....

Wada – .....

.....

Zadanie 10.

Tabela. Wyniki wyborów z 2019 r. w jednym z państw (ukazano 4 najlepsze wyniki wyborcze)

nazwa partii	% uzyskanych głosów	liczba mandatów
Partia Konserwatywna	43,6%	365
Partia Pracy	32,2%	203
Szkocka Partia Narodowa	3,9%	48
Liberalni Demokraci	11,5%	11

www.bbc.com

Zadanie 10.1. (0–1)

Podaj nazwę systemu partyjnego funkcjonującego w państwie, którego dotyczy tabela.

.....

Zadanie 10.2. (0–1)

Odwołując się do typu systemu wyborczego, wyjaśnij przyczynę różnic między odsetkiem głosów uzyskanych w skali kraju a liczbą uzyskanych mandatów.
W odpowiedzi uwzględnij wyniki partii wskazanych w dwóch ostatnich wierszach tabeli.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 11.

O sytuacji gospodarczej

W ostatnich dwóch dziesięcioleciach triumf święciła doktryna […], która ogranicza udział państwa do niezbędnego minimum. Wstrząsy rynkowe […] spowodowały dosyć powszechne podważenie zasady, że czym mniej państwa w gospodarce, tym lepiej. Krytycy takiego podejścia ironicznie komentują zachowanie menedżerów największych amerykańskich firm, którzy pragnęli trzymać państwo od swego biznesu jak najdalej […], ale ochoczo ustawiają się w kolejce po pakiety ratunkowe przyznawane przez to samo państwo.

www.bankier.pl

Zadanie 11.1. (0–1)

Podaj nazwę doktryny, do której odnosi się podkreślony fragment tekstu.

.....

Zadanie 11.2. (0–1)

Odnosząc się do faz cyklu gospodarczego, wyjaśnij – opisane w tekście – postępowanie menadżerów.

.....

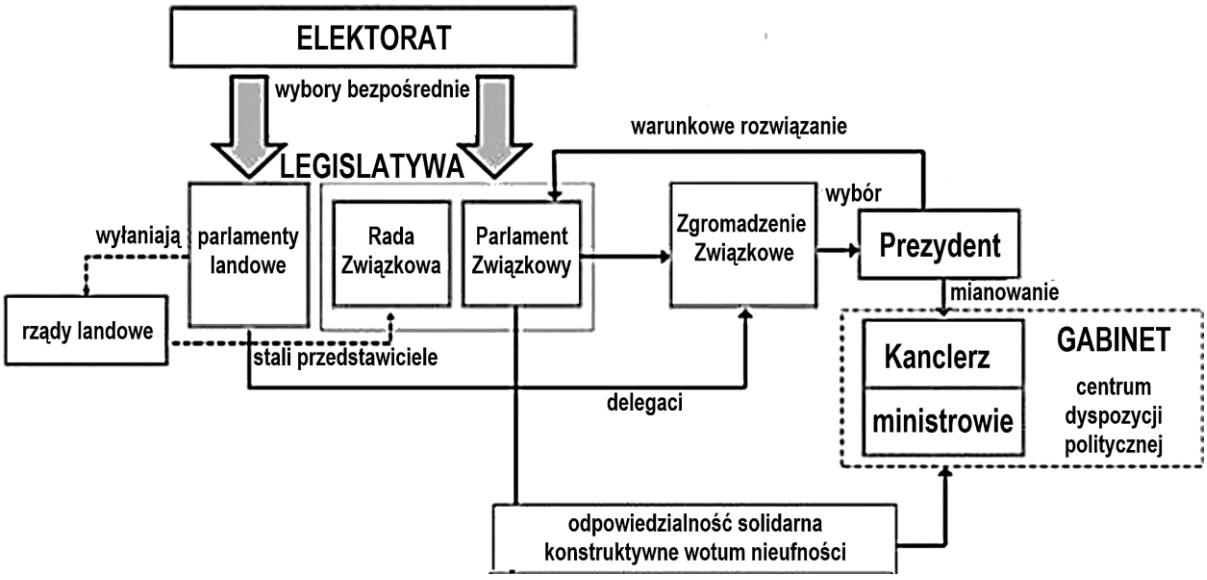
.....

.....

.....

Zadanie 12.

Schemat. System polityczny państwa 1.

Na podstawie: *Społeczeństwo i polityka. Podstawy nauk politycznych*, red. K.A. Wojtaszczyk, W. Jakubowski, t. II: *Współczesne systemy rządów*, Warszawa 2017, s. 27.

Przepisy prawne z konstytucji państwa 2.

Art. 55. Parlament składa się z Izby Deputowanych i Senatu Republiki.
Art. 58. Senatorowie są wybierani w głosowaniu powszechnym i bezpośrednim przez wyborców, którzy ukończyli dwadzieścia pięć lat. […]
Art. 59. Senatorem z mocy prawa i dożywotnim, chyba że z tego zrezygnuje, staje się każdy były Prezydent Republiki.
Art. 83. Prezydent Republiki jest wybierany przez parlament na wspólnym posiedzeniu jego członków. W wyborze bierze udział po trzech delegatów z każdego regionu wybranych przez radę regionalną w sposób zapewniający przedstawicielstwo mniejszości. […]
Art. 94. Rząd musi mieć zaufanie obu izb. Każda izba udziela lub odmawia zaufania w drodze głosowania imiennego nad umotywowanym wnioskiem.

libr.sejm.gov.pl

Zadanie 12.1. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

W państwie 1. w wyborze głowy państwa uczestniczą członkowie obu instytucji spełniających funkcję legislatywy szczebla centralnego.	**P**	**F**
W państwie 2. funkcjonuje system parlamentarno-prezydencki z typowymi dla niego szerokimi uprawnieniami legislatywy oraz prezydenta.	**P**	**F**

Zadanie 12.2. (0–2)

Uzupełnij tabelę. Wyjaśnij, na czym polega różnica między systemami politycznymi państw 1. i 2. w każdym z podanych aspektów.

Sposób wyłaniania organu pełniącego funkcję drugiej izby parlamentu	…… …… …… ……
Parlamentarna odpowiedzialność polityczna rządu	…… …… …… ……

Zadanie 13. (0–2)

Przepisy prawne z art. 226. *Konstytucji RP*

1. Rada Ministrów w ciągu 5 miesięcy od zakończenia roku budżetowego przedkłada Sejmowi sprawozdanie z wykonania ustawy budżetowej wraz z informacją o stanie zadłużenia państwa.
2. Sejm rozpatruje przedłożone sprawozdanie i po zapoznaniu się z opinią […] podejmuje, w ciągu 90 dni od dnia przedłożenia Sejmowi sprawozdania, uchwałę o udzieleniu lub o odmowie udzielenia Radzie Ministrów […].

Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483, z późn. zm. (stan prawny na 22 kwietnia 2026 r.).

Uzupełnij tekst. Podaj nazwy: instytucji/rozwiązania ustrojowego (1.), funkcji (2.) oraz organu konstytucyjnego podlegającego Sejmowi RP (3.).

Uchwała, o której mowa w art. 226 ust. 2 *Konstytucji RP*, dotyczy udzielenia Radzie Ministrów RP (1.) …… . Jest to jedna z form sprawowania przez Sejm RP funkcji (2.) …… . Ta uchwała jest podejmowana po zapoznaniu się z opinią (3.) …… .

Zadanie 14.

O władzy sądowniczej w Rzeczypospolitej Polskiej

Zasada podziału władz nakazuje nadanie władzy sądowniczej pozycji odrębnej; […] znaczenie podstawowe ma zasada niezależności władzy sądowniczej od legislatywy i egzekutywy, wyrażona między innymi w art. 173 konstytucji. […] Władza sądownicza odgrywa istotną rolę […] w ochronie praw i wolności jednostki, gdzie pełni funkcję apolitycznego gwaranta tych praw.

L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjna. Zarys wykładu*, Warszawa 2010, s. 341.

Zadanie 14.1. (0–1)

Uzasadnij – przedstawiając dwa rozwiązania ustrojowe – że w *Konstytucji RP* pozycja sędziów jest określona tak, aby władza sądownicza mogła pełnić funkcję wskazaną w ostatnim zdaniu tekstu.

- .....

.....

- .....

.....

Zadanie 14.2. (0–2)

Przyporządkuj każdą z podanych kompetencji do jednej ze wskazanych instytucji. Wpisz w każdym wierszu znak „X” we właściwej kolumnie.

Kompetencja / Instytucja	Sąd Najwyższy	Trybunał Stanu	Trybunał Konstytucyjny
Rozstrzyga spory kompetencyjne między centralnymi organami państwa.			
Stwierdza ważność wyborów ogólnokrajowych (np. Prezydenta RP).			
Rozstrzyga w przedmiocie odpowiedzialności konstytucyjnej osób zajmujących najważniejsze stanowiska państwowe.			
Sprawuje nadzór nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania.			

Zadanie 15.

O wybranych aktach prawa Unii Europejskiej

Dyrektywa wiąże wszystkie państwa unijne. Każdy kraj musi dostosować swoje prawo krajowe do jej przepisów. Poszczególnym krajom pozostawiona została jednak pełna swoboda co do wyboru formy i środków, dzięki którym efekt końcowy zostanie osiągnięty, a dyrektywa wdrożona do prawa krajowego.

Przepisy rozporządzenia obowiązują bezpośrednio w każdym państwie członkowskim, a zakres jego regulacji jest ogólny. Kraje te nie muszą dostosowywać swojego prawa do odgórnych przepisów. Zobligowane są automatycznie przestrzegać wspólnych unormowań.

Na podstawie: K. Zymonik, *Wybrane zagadnienia z zakresu prawa*, Wrocław 2020, s. 17.

Zadanie 15.1. (0–1)

Rozstrzygnij, czy oba typy aktów prawnych przedstawione w tekście to akty prawa pierwotnego Unii Europejskiej. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie – ……

Uzasadnienie – .....

.....

Zadanie 15.2. (0–1)

Wyjaśnij, na czym polega różnica w implementacji w państwach członkowskich Unii Europejskiej obu typów aktów prawnych przedstawionych w tekście.

.....

.....

.....

Zadanie 16.

Tekst. O typach przestępstw

Przestępstwa można podzielić […] ze względu na ich formę na:
– zasadnicze, czyli podstawowy typ danego przestępstwa […],
– kwalifikowane, czyli przestępstwo posiadające dodatkowe cechy, które powodują, że jest ono społecznie bardziej niebezpieczne od przestępstwa w postaci zasadniczej […],
– uprzywilejowane, czyli posiadające cechy dodatkowe, które czynią dany czyn mniej społecznie niebezpiecznym od jego postaci zasadniczej […].

Z. Muras, *Podstawy prawa*, Warszawa 2017, s. 224.

Przepisy prawne z kodeksu obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej

Art. 190a. § 1. Kto przez uporczywe nękanie innej osoby lub osoby dla niej najbliższej wzbudza u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia lub istotnie narusza jej prywatność, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.
§ 2. Tej samej karze podlega, kto, podszywając się pod inną osobę, wykorzystuje jej wizerunek, inne jej dane osobowe lub inne dane, za pomocą których jest ona publicznie identyfikowana, przez co wyrządza jej szkodę majątkową lub osobistą.
§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.
§ 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Dz.U. 1997, nr 88, poz. 553, z późn. zm. (stan prawny na 22 kwietnia 2026 r.).

Zadanie 16.1. (0–1)

Rozstrzygnij, który z typów przestępstw opisanych w tekście odnosi się do przestępstwa uregulowanego w przepisie prawnym przytoczonym w art. 190a § 3. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie – przestępstwo ……

Uzasadnienie – .....

.....

.....

Zadanie 16.2. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Kodeks, którego fragment przytoczono, reguluje sprawy z zakresu prawa

A. materialnego.

B. zwyczajowego.

C. proceduralnego.

D. administracyjnego.

Zadanie 17. (0–3)

Opis sytuacji

W dniu 11 sierpnia 2023 r. została sporządzona umowa pożyczki zabezpieczona zastawem samochodu między jego właścicielką, Zenobią Zilberską (PESEL: 74050399966), zamieszkałą przy ul. Wiktora Gorzołki 100 w Gliwicach (44-100) a Pawłem Palickim (PESEL: 54050199995), zamieszkałym przy ul. Wiktora Gorzołki 200 w Gliwicach (44-100). Strony zgodnie ustaliły, że wartość pojazdu wynosi 80 000 (słownie: osiemdziesiąt tysięcy) złotych, a na konto właściciela Palicki przelał 80% tej kwoty. Ustalono ponadto, że spłata pożyczki w kwocie 90% wskazanej wartości samochodu powinna nastąpić nie później niż przed upływem roku od dnia zawarcia umowy. Ponieważ do 13 sierpnia 2024 r. czynność ta nie została dokonana, wierzyciel wysłał wezwanie przedsądowe, a wobec braku odpowiedzi i działań przez kolejny miesiąc postanowił wnieść pismo procesowe. Dla obu wskazanych tu adresów sądy powszechne rozpatrujące sprawy w I instancji (tylko i także) znajdują się w Gliwicach.

Fragment pisma procesowego

Sąd **(1. nazwa sądu)** w Gliwicach
Wydział **(2. nazwa wydziału sądu)**

(**3. nazwa strony**): Zenobia Zilberska
PESEL: 74050399966
zam. ul. Wiktora Gorzołki 100, 44-100 Gliwice

(**4. nazwa strony**): Paweł Palicki
PESEL: 54050199995
zam. ul. Wiktora Gorzołki 200, 44-100 Gliwice

Wartość przedmiotu sporu: **(5. suma słownie)** zł

(6. nazwa pisma) o zapłatę

Uzupełnij fragment pisma procesowego. Podaj nazwy: sądu (1.), wydziału sądu (2.), strony procesowej (3. i 4.) oraz pisma procesowego (6.). Wpisz również odpowiednią sumę jako wartość przedmiotu sporu (5.)

1. .....

2. .....

3. .....

4. .....

5. .....

6. .....

Zadanie 18.

Przepisy prawne z *Konstytucji RP*

Przepis 1. Każdy ma prawo do nauki.
Przepis 2. Obywatel polski ma prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne.

Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483, z późn. zm. (stan prawny na 22 kwietnia 2026 r.).

Zadanie 18.1. (0–1)

Do każdego z przytoczonych przepisów prawnych przyporządkuj numer generacji praw człowieka (I, II lub III), do której należy prawo uregulowane w tym przepisie.

Przepis 1. – generacja ……

Przepis 2. – generacja ……

Zadanie 18.2. (0–1)

Uzasadnij, że prawa człowieka uregulowane w przytoczonych przepisach prawnych należą do kategorii praw pozytywnych.

.....

.....

.....

Zadanie 19.

Materiał 1. O sytuacji w jednym z państw Bliskiego Wschodu w 2. dekadzie XXI w.

Pracownicy międzynarodowych organizacji pomocowych apelowali do Rosji o zatwierdzenie rocznego przedłużenia korytarza […], który prowadzi z przejścia Bab al-Hawa na granicy tureckiej do północno-zachodniej [części państwa, którego dotyczy tekst]. Misja ONZ, która rozpoczęła się w 2014 roku, wygasła w niedzielę. Moskwa […] podtrzymała swoje argumenty, mianowicie, że szlak narusza suwerenność [państwa] – i że to prezydent […] Baszar al-Assad powinien decydować o tym, jak rozdzielane jest zagraniczne wsparcie [w państwie ogarniętym wojną domową]. Trzynastu członków [organu] ONZ głosowało za kontynuacją misji pomocowej, a Chiny wstrzymały się od głosu. Tylko Rosja była przeciwna. Urzędnicy ONZ opisali trasę Bab al-Hawa jako bramę dla największej na świecie operacji pomocy […], która w ciągu ostatnich ośmiu lat dostarczyła ponad 56 000 ciężarówek z ratującym życie zaopatrzeniem do prowincji Idlib […].

wszystkoconajwazniejsze.pl

Materiał 2. O symbolach Międzynarodowego Ruchu Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca

Symbole tej organizacji zostały [potwierdzone 1.] [k]onwencją [g]enewską z 1949 r. i protokołami dodatkowymi do niej. Ruch współpracuje, aby chronić te emblematy przed niewłaściwym użyciem i nadużyciami. Istotne jest, aby nie podważano ich jako symbolu neutralnej i niezależnej pomocy, gwarantując[ej] ochronę w czasie konfliktów i katastrof. Najstarszy z symboli to czerwony krzyż, ustanowiony przez założyciela organizacji, a najmłodszy to czerwony kryształ, ustanowiony w 2005 r.

www.ifrc.org

Zadanie 19.1. (0–2)

Podaj nazwę organu ONZ, do którego decyzji odwołano się w tekście z materiału 1., i wyjaśnij, dlaczego stanowisko Rosji miało kluczowe znaczenie w decyzji w tej sprawie.

Nazwa organu – .....

Wyjaśnienie – .....

.....

Zadanie 19.2. (0–1)

Podaj nazwę państwa, do którego kierowana była pomoc wskazana w tekście z materiału 1., oraz numer, którym to państwo oznaczono na mapie (zamieszczonej w tym materiale).

Nazwa państwa – …… Numer na mapie – ……

Zadanie 19.3. (0–1)

Sformułuj argument dotyczący zróżnicowania świata, który to argument tłumaczy wprowadzenie trzeciego symbolu organizacji przedstawionej w tekście z materiału 2.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 19.4. (0–1)

Uzasadnij, że teksty z obu materiałów dotyczą tej samej dziedziny prawa międzynarodowego publicznego. W odpowiedzi podaj nazwę tej dziedziny.

.....

.....

.....

Zadanie 20.

O wstąpieniu Polski do organizacji międzynarodowej

30 stycznia 1991 roku rząd Tadeusza Mazowieckiego złożył wniosek o przyjęcie do tej organizacji oraz zadeklarował chęć ratyfikacji *Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności*. Polska została członkiem organizacji 26 listopada 1991 roku, po spełnieniu warunku przeprowadzenia całkowicie wolnych wyborów parlamentarnych.

Na podstawie: *Udział Polski w organizacjach międzynarodowych*, red. S. Parzymies, I. Popiuk-Rysińska, Warszawa 2012, s. 203.

Zadanie 20.1. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Wymieniony w tekście dokument jest podstawą działalności

A. Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

B. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

C. Międzynarodowego Trybunału Karnego.

D. Komitetu Praw Człowieka ONZ.

Zadanie 20.2. (0–1)

Podaj nazwę organizacji międzynarodowej, której dotyczy tekst.

……..

Zadanie 21. (0–1)

O stosunkach międzynarodowych

[…] stało się odrębnym bytem państwowym […] w wyniku jednostronnej deklaracji niepodległości, proklamowanej […] 28 lutego 2008 r. Samozwańczą republikę uznało kilkadziesiąt państw świata, w tym także polski rząd. Niemniej jednak […] część państw stoi na stanowisku, że z prawnego punktu widzenia nadal wchodzi ono w skład Serbii. […] Kwestię zgodności [tej] deklaracji […] z prawem międzynarodowym jednoznacznie ustalił […] [trybunał w Hadze] 22 lipca 2010 r., opiniując głosami 10:4, że deklaracja niepodległości nie była nielegalna, ponieważ prawo międzynarodowe nie zabrania takich deklaracji.

Z problematyki pokoju w stosunkach międzynarodowych, red. W Lizak, A.M. Solarz, Warszawa 2014, s. 170.

Uzupełnij tekst – wpisz nazwy: państwa (1.) oraz trybunału (2.)

Państwo, które ogłosiło wskazaną w tekście deklarację, to (1.) …… .

O wskazanej w tekście legalności tej deklaracji orzekł natomiast (2.) ……

……..…… .

Zadanie 22. (0–12)

Wybierz jeden z podanych tematów i napisz wypracowanie.

Temat 1.

Scharakteryzuj zjawisko globalizacji w aspektach politycznym, gospodarczym, kulturowym oraz sformułuj zalety i wady tego zjawiska. W pracy wykorzystaj oba teksty.

Tekst 1. Globalizacja jest procesem zagęszczania i intensyfikowania się powiązań i zależności ekonomicznych, finansowych, politycznych, militarnych, kulturowych ideologicznych między społecznościami ludzkimi, co prowadzi do uniformizacji świata w tych wszystkich zakresach i odzwierciedla w pojawieniu się więzi społecznych, solidarności i tożsamości w skali ponadlokalnej i ponadnarodowej. W naszej epoce społeczność światowa (ludzkość) stała się w realnym sensie jednym systemem.

P. Sztompka, *Słownik socjologiczny 1000 pojęć*. Kraków 2020, s. 94.

Tekst 2. Benjamin Barber, socjolog, pisze: „Sieć restauracji McDonald's obsługuje dziennie na całym świecie 20 mln klientów, czyli więcej niż liczy ludność Grecji, Irlandii i Szwajcarii razem". Myszka Miki, Coca-Cola, dżinsy – oto najbardziej znane symbole tego typu kultury. Bajki Disneya są elementem jednoczącym przed telewizorami dzieci z całego świata, markowe spodnie są dla młodych ludzi często miarą statusu społecznego.

Na podstawie: www.globalna.ceo.org.pl

Temat 2.

Porównaj rozwiązania ustrojowe we współczesnej Rzeczypospolitej Polskiej z rozwiązaniami z przytoczonych fragmentów *Konstytucji PRL.*

Fragmenty *Konstytucji PRL* z 22 lipca 1952 r. (po nowelizacji z 10 lutego 1976 r.)

Art. 2.1. Lud pracujący sprawuje władzę państwową przez swych przedstawicieli, wybieranych do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i do rad narodowych w wyborach powszechnych, równych, bezpośrednich, w głosowaniu tajnym.
2. Przedstawiciele ludu w Sejmie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i w radach narodowych są odpowiedzialni przed swymi wyborcami i mogą być przez nich odwoływani.
Art. 3.1. Przewodnią siłą polityczną społeczeństwa w budowie socjalizmu jest Polska Zjednoczona Partia Robotnicza.
2. Współdziałanie Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego i Stronnictwa Demokratycznego stanowi podstawę Frontu Jedności Narodu.
3. Front Jedności Narodu jest wspólną płaszczyzną działania organizacji społecznych ludu pracującego i patriotycznego zespolenia wszystkich obywateli […].
Art. 20.1. Najwyższym organem władzy państwowej jest Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.
2. Sejm jako najwyższy wyraziciel woli ludu pracującego miast i wsi urzeczywistnia suwerenne prawa narodu.
Art. 29.1. Sejm wybiera ze swego grona na pierwszym posiedzeniu Radę Państwa […].
Art. 30.1. Rada Państwa […] czuwa nad zgodnością prawa z Konstytucją, […] ustala powszechnie obowiązującą wykładnię ustaw, […] wydaje dekrety z mocą ustawy, […] ratyfikuje i wypowiada umowy międzynarodowe, […] stosuje prawo łaski […].

Dz.U. 1976, nr 7, poz. 36.

Temat 3.

Scharakteryzuj prawa dzieci i system ich ochrony, odnosząc się do regulacji *Konwencji o prawach dziecka* oraz polskiego prawa konstytucyjnego i rodzinnego.

WYPRACOWANIE

na temat nr ……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

BRUDNOPIS (nie podlega ocenie)

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE
Poziom rozszerzony
Formuła 2015

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE
Poziom rozszerzony
Formuła 2015

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE
Poziom rozszerzony
Formuła 2015